

« Έξεστι Κλαζομενίοις ασχημονεῖν »

Οι Κλαζομενές ήταν μια σπουδαία, πλούσια και ισχυρή πόλη, σύμμαχος της Σπάρτης, κτισμένη επί της ακτής της Ιωνίας και της πλησίον ομώνυμης νησίδας, περίπου στην ευθεία που συνδέει τη Χίο με τη Σμύρνη. Από εκεί καταγόταν ο διάσημος φιλόσοφος Αναξαγόρας* (490 – 428 π.Χ.), φίλος του Περικλή και του Σωκράτη.

Σε κάποια χρονική στιγμή, επισκέφθηκαν την Σπάρτη απεσταλμένοι των Κλαζομενίων. Κατά την παραμονή τους στη Σπάρτη η συμπεριφορά τους ήταν αυτό που σήμερα θα λέγαμε συμπεριφορά «χωριάτη», άσεμνου και χυδαίου, που ούτε γνωρίζει ούτε ενδιαφέρεται να ακολουθήσει κανόνες συμπεριφοράς και έθιμα καλής διαγωγής, ελαττώματα για τα οποία είχαν γενικώς κακό όνομα οι Κλαζομενίοι. Μεταξύ των άλλων, τους καταλογίζουν ότι, κατά την παραμονή τους στη Σπάρτη, «ελέρωσαν» (άλλοι λένε ότι μαύρισαν με καπνιά) τους θώκους (θρόνους) των εφόρων, που βρίσκονταν στον χώρο της εκκλησίας του δήμου.

Οι Σπαρτιάτες, μαθημένοι στην πειθαρχία και την αυστηρή τήρηση των νόμων, δυσφορούσαν τόσο με τους Κλαζομενίους για την απαράδεκτη συμπεριφορά τους όσο και με τους Εφόρους για την ανοχή τους σ' αυτή τη διαγωγή.

Οι Έφοροι βρέθηκαν σε δύσκολη θέση, γιατί δεν ήθελαν να χαλάσουν τις σχέσεις της Σπάρτης με μια σημαντική συμμαχική της πόλη, ενώ εξ άλλου ανεγνώριζαν την δικαιολογημένη αγανάκτηση των Σπαρτιατών, τους οποίους δεν ήθελαν να συνηθίσουν στην ανοχή της αυθαιρεσίας και της απειθαρχίας έναντι του νόμου. Αντέδρασαν λοιπόν με τον εξής τρόπο : έβαλαν τον κήρυκα να περιφέρεται στην πόλη ξεφωνίζοντας «**έξεστι Κλαζομενίοις ασχημονεῖν**» δηλαδή, επιτρέπεται στους Κλαζομενίους να κάνουν απρέπειες. Με τον τρόπο αυτόν, πετύχαιναν δύο στόχους :

---

* Ο Αναξαγόρας ήταν επίσης αστρονόμος, και πίστευε ότι ο ήλιος ήταν μια πυρακτωμένη πέτρα, άποψη για την οποία φυλακίστηκε. Ασχολήθηκε ακόμα με την ιατρική, διδάσκοντας ότι το έμβρυο τρέφεται μέσα στη μήτρα από τον ομφάλιο λώρο. Στη φυλακή προσπάθησε να λύσει το πρόβλημα του τετραγωνισμού του κύκλου και ήταν ο πρώτος που το επεχείρησε με μαθηματικό τρόπο. Φαίνεται ότι μέχρι τότε, οι Αιγύπτιοι (πάπυρος Rhind) πίστευαν ότι το τετράγωνο με πλευρά τα 8/9 της διαμέτρου, πλησιάζει το εμβαδόν του κύκλου. Με τις σημερινές γνώσεις, είναι πλησιέστερα η πλευρά μήκους **7.976** / 9 της διαμέτρου.

- «νομιμοποιούσαν» τη συμπεριφορά των Κλαζομενίων, που είχαν πια την ειδική, «κατ' εξαίρεσιν» άδεια να συμπεριφέρονται διαφορετικά από τους άλλους και να ασχημονούν
- «κτυπούσαν καμπανάκι» για τους Κλαζομένιους, που όσο «βλάχοι» κι αν ήταν, καταλάβαιναν ότι δεν φέρονται σωστά και ότι η διαγωγή τους ενοχλεί

Η φράση παρέμεινε έκτοτε παροιμιώδης και χρησιμοποιείται συχνά μέχρι τις μέρες μας. Αν κάποιος συκοφαντείται ή κατηγορείται αδίκως ή ίσως και αν απλώς θέλει να δείξει ότι αυτό συμβαίνει, απαντά στις κατηγορίες με τη φράση **«έξεστι (τοις) Κλαζομενίοις ασχημονείν»** που δείχνει την έκφραση μιας περιφρονησεως, και σημαίνει περίπου «από τέτοιας ποιότητας ανθρώπους σαν τους κατηγορούς μου, είναι αναμενόμενο, μόνο τέτοια συμπεριφορά μπορείς να περιμένεις» ή ίσως «δεν αξίζει να ασχοληθώ και να απαντήσω σε γνωστούς συκοφάντες» ή ενδεχομένως «είναι γνωστό ότι αυτός που με κατηγορεί είναι σεσημασμένος για απρέπεια και χυδαιότητα» ή κάτι παρόμοιο. Οι «Κλαζομένιοι» στη συγκεκριμένη περίπτωση, είναι οι χυδαίοι, οι άσεμνοι, οι έτοιμοι και πρόθυμοι να «λερώσουν θώκους», ασχημονούντες.

Οι Λατίνοι χρησιμοποιούσαν μια διαφορετική φράση, όχι ακριβώς με την ίδια έννοια, αλλά με την ίδια πρόθεση, για να απαντήσουν σε ορισμένες αστήρικτες κατηγορίες : **“Sunt a quibus vituperari laudari est”** δηλαδή **«Υπάρχουν κατηγορίες που είναι (για σένα) ο καλύτερος έπαινος»**.

Τις πιο πολλές φορές η παραπάνω φράση ισχύει, είναι πιο σωστή, πιο κοντά στην αρχαία φράση του τίτλου μας και μπορεί να λεχθεί, λιγάκι τροποποιημένη : **«Υπάρχουν άνθρωποι που η κατηγορία τους είναι για σένα ο καλύτερος έπαινος»**.

*Αφήγηση : Θ. Γ. Βουδικλάρης
Πολιτικός Μηχανικός*